

ELS NOMS DE LA LLENGUA I ELS MODELS LINGÜÍSTICS DEL CATALÀ A EUROPA. DE LA TRADUCCIÓ DE LA CONSTITUCIÓ EUROPEA (2004) A LES ELECCIONS DE 2009

Josep-Àngel Mas Castells*

Resumen al final del artículo.

The abstract can be found at the end of the article.

L'article analitza les polèmiques sobre el nom de la llengua i el model lingüístic formal que han provocat les primeres actuacions oficials de certa rellevància social que han emprat el català en l'àmbit de la Unió Europea. En concret, s'ocupa de l'anunci de demanda d'oficialitat i la consegüent traducció del projecte de Constitució per a Europa del 2004, i de la publicitat de les eleccions europees del 2009. El lapse de temps permet comprovar que els conflictes no s'han superat i, al nostre entendre, que les possibles vies de solució, per a les quals oferim alguna proposta tècnica, passen indefugiblement per un canvi d'actituds lingüístiques que hauria de començar pels mateixos gestors del fet lingüístic a Catalunya i al País Valencià.

Paraules clau: llengua catalana; unitat i denominació; estandardització; llengües oficials de la Unió Europea

* Josep-Àngel Mas Castells, Universitat Politècnica de València. Departament de Lingüística Aplicada.

Data de recepció de l'article: 26.04.2010; data d'avaluació: 8.06.2010; data d'acceptació de la versió final: 15.09.2010.

Sumari

1. Introducció
2. La polèmica nominalista en la proposta d'oficialitat de les llengües espanyoles distintes del castellà a la Unió Europea
3. La polèmica sobre les versions de la traducció del Tractat pel qual s'establix una Constitució per a Europa
4. La polèmica pel model lingüístic de la versió presentada del Tractat
5. La publicitat institucional de les eleccions al Parlament Europeu de 2009: conseqüència i precedent?
6. Conclusions i propostes

1. Introducció

Els primers passos de la llengua catalana en la Unió Europea han distat molt de ser fermes. La feblesa es dona no sols en la gestió de l'estatus que ha de tenir-hi la nostra llengua, ara mateix als llimbs de l'oficialitat, sinó que és aplicable també a les decisions que s'han pres sobre el corpus, sobre el registre o model de llengua que ha de seguir aquesta mena de català per a la comunicació internacional. El treball present indaga en les causes i les repercussions d'aquesta indeterminació en els aspectes formals de la llengua, des del convenciment que els resultats són contraproductius per a la consolidació mateixa de l'oficialitat. O, si més no, per a l'ús normal de la llengua en les institucions europees.

Aquest convenciment no és fruit de cap mena d'inclinació cap al pessimisme, ni tan sols cap allò que podríem anomenar *pessimisme estratègic*, ara que sembla que els seus efectes mobilitzadors són bastant escassos. Ben al contrari, sorgeix de la constatació que les polèmiques lingüístiques sobre la nostra llengua que a hores d'ara podem reportar en l'àmbit europeu s'assemblen massa a les que han entrebancat i entrebanquen l'expansió del català en la comunitat lingüística valenciana.

En efecte, han estat el nom —i l'entitat— de la llengua i el *valor* de determinades variants lingüístiques, els *topica* al voltant dels quals ha girat tota la discussió, des del mateix moment que s'anunciava la intenció d'impulsar l'ús del català a Europa. Per ací, doncs, començarà la nostra anàlisi: per l'anunci que va fer el Govern estatal de proposar l'oficialitat de les llengües

espanyoles a la Unió Europea, el qual va anar seguit, en el lapse d'uns pocs mesos a la tardor de 2004, de la traducció del *Projecte del Tractat pel qual s'establix una Constitució per a Europa*. Més recentment, trobem un altre episodi que s'hi pot lligar, no tant per la repercussió mediàtica com pels arguments posats en joc i pels resultats palpables de la indeterminació, com és la traducció de la publicitat institucional de les eleccions europees de 2009.

La intencionalitat de l'estudi s'ha de lligar al present i al futur immediat, en el sentit que n'és un component explícit el convenciment que el fet de posar damunt la taula les actuacions i les argumentacions dels distints actors polítics i socials podria contribuir, modestament, a evitar els mateixos errors en conteses similars que es puguin donar en un futur pròxim, a mesura que es pugui consolidar el vessant comunicatiu internacional del català. Per això, l'article es clou amb algunes propostes que voldrien ser útils per al debat, tan necessari com inexistent a hores d'ara, sobre la manera de gestionar la *imatge* del català a Europa.

El corpus analitzat està constituït per una selecció representativa de textos publicats en mitjans de comunicació de distinta tendència ideològica (respecte a l'eix esquerra-dreta i al posicionament sobre la unitat de la llengua catalana). Per motius d'espai, ens veurem obligats a limitar-nos a l'anàlisi dels titulars, encara que no de manera exclusiva, en l'episodi de l'anunci d'oficialitat i en la discussió sobre les versions, mentre que ens detindrem més, pel seu caràcter pròpiament (o aparentment) lingüístic, en la polèmica sobre el model de llengua de la traducció valenciana-catalana.

Del que s'ha exposat fins ací, és fàcil deduir que ens mourem fonamentalment dins els paràmetres de l'anàlisi crítica del discurs, en un sentit lax. Es tracta d'interpretar la *intencionalitat* ideològica a partir de la qual es posen en joc determinats conceptes, les ambigüitats amb què s'utilitzen, els jocs d'implícits i fins i tot els silencis que es detecten en les distintes argumentacions (vegeu per exemple O'Reagan, 2006, i sobretot Van Dijk, 2003). Sempre des d'aquesta perspectiva, recorrerem també a alguns termes ben coneguts de la sociolingüística.

2. La polèmica nominalista en la proposta d'oficialitat de les llengües espanyoles distintes del castellà a la Unió Europea

El nom i l'entitat de la llengua pròpia han sigut i són objecte d'un debat social que ja pareix interminable al País Valencià, on les denominacions

valencià, *llengua valenciana*, *atalà* i *llengua catalana* conviuen no precisament en harmonia. Per motius d'espai, no podem fer ací un repàs exhaustiu de les diverses implicacions que té l'ús d'aquests termes en la comunitat autònoma valenciana ni de les polèmiques socials a què han donat lloc, d'una manera especialment intensa quant a la conflictivitat social al llarg dels últims trenta anys. Diversos autors s'han ocupat d'analitzar-les des d'un punt de vista sociològic (per exemple, Castelló, 2001 i 2009; Solves, 2003) i sociolingüístic (Nicolás, 2005; Pradilla, 2004 i 2008). En altres treballs (Mas, 2008, especialment cap. 3 i 4, i Mas, 2010) he relacionat la polèmica ideològica respecte a aquests punts amb la configuració de diversos models lingüístics que pugnen per l'hegemonia en l'espai comunicatiu valencià en valencià.¹

Proposem, per tant, un esquema d'intenció merament orientadora en què es relacionen les diferents denominacions que rep la llengua pròpia dels valencians amb els usos que fan els principals agents institucionals i socials (vegeu la pàgina següent). Ja d'entrada, advertim que l'esquema requereix necessàriament les matisacions posteriors per a fer-se una idea tan sols aproximada dels usos d'aquests termes en l'espai comunicatiu valencià.

En primer lloc, cal subratllar que no es tracta *necessàriament* de denominacions excloents. Com mostra la taula, hi ha actors socials, especialment del món associatiu, que n'empren dos (*atalà* i *valencià* generalment), encara que sol predominar-ne una. En aquest cas, l'alternança implica una afirmació que el valencià és una varietat de la llengua catalana, alhora que s'empra la denominació tradicional que s'ha donat i es dona a la llengua en aquest territori. La combinatòria de *valencià* i *llengua valenciana*, i sobretot l'ús exclusiu d'aquesta última forma, sol significar l'opció ideològica per l'entitat lingüística independent del valencià respecte al català. Per la seua banda, l'ús exclusiu del terme *valencià* permet moure's en un espai d'ambigüitat pel que fa a l'entitat

1. Els models són: secessionista, particularista, convergent i uniformista. La distinció es basa en una progressió de més a menys presència de variants pròpies i exclusives del valencià (o del català occidental). La *voluntat màxima* porta els defensors del model secessionista a proposar una normativa diferenciada de la resta de la llengua catalana; la *mínima* fa que els uniformistes defenguen un mateix model únic per a tota la llengua (almenys als nivells ortogràfic i gramatical). Aquests models són clarament minoritaris, si no marginals, en l'ús social de la llengua als registres formals, de manera que el particularista i el convergent, amb molt poques diferències lingüístiques, són els més utilitzats. Tot i que són possibles alguns usos mixtos entre aquests dos models, hi ha grups ideològics, sobretot partits polítics, que marquen diferències amb l'ús d'un o l'altre model, especialment al nivell escrit. Això contrasta amb l'actuació dels parlants *no marcats* ideològicament: el seguiment dels models hi és poc significatiu (MAS, 2008: 208-214).

<i>Nom de la llengua</i>	<i>Usos institucionals</i>	<i>Usos socials</i>
Català Llengua catalana / Valencià	Universitats valencianes, Institut d'Estudis Catalans, partits d'esquerra i nacionalistes	Sindicats (especialment STEPV), associacions culturals de defensa de la llengua (especialment Acció Cultural del País Valencià)
Valencià	Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana (1982), Acadèmia Valenciana de la Llengua, ensenyança primària i secundària	Associacions culturals de defensa de la llengua (Tirant lo Blanc...)
Llengua valenciana / Valencià / Idioma valencià	Partits conservadors i regionalistes, Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana (2006)	Associacions <i>culturals</i> de <i>defensa</i> de la llengua (Real Academia de Cultura Valenciana, Lo Rat Penat)

lingüística d'aquesta varietat, ambigüitat que ha sigut esgrimida en un sentit i en el contrari fins i tot en nombrosos processos judicials.²

En aquest estat de coses, presentat ací d'una manera forçosament esquemàtica i aproximativa, el 13 de setembre de 2004 el ministre Miguel Ángel Moratinos va lliurar al president del Consell de Ministres, Bernard Bolt, i al de la Comissió Europea, Romano Prodi, sengles cartes en què s'informava del *desig* del Govern espanyol de sol·licitar a la Unió Europea l'oficialitat de les llengües de l'Estat espanyol diferents del castellà. La declaració d'intencions incloïa l'enumeració d'aquestes llengües: «*catalán, gallego, vasco y valenciano*».³

El fet que un ministre socialista del Govern espanyol mencionara en una mateixa frase *català* i *valencià* com a llengües oficials havia de tindre repercussions notables, atés que introduïa unes especificitats molt importants en la polèmica valenciana (recurrent i periòdica des de la transició) del nom de la llengua

2. El 2005 l'Observatori de la Llengua Catalana va presentar un informe sobre la validesa jurídica de la denominació *català* aplicada a la llengua pròpia dels valencians (ESTEVE, ESTEVE i TEODORO, 2005). A dia d'avui, s'acumulen vora una vintena de sentències favorables a la possibilitat d'emprar el terme, en contra de l'argumentació restrictiva que pretén que *valencià* siga l'únic nom possible perquè és el que recull l'Estatut d'Autonomia. Aquesta argumentació, tot i ser invalidada reiteradament pels tribunals, com s'acaba d'assenyalar, és la base principal dels diversos recursos que ha presentat (i perdut) el Govern valencià del Partit Popular als estatuts de les universitats valencianes que empren la denominació *català* com a sinònima de *valencià*.

3. <http://www.ucm.es/cgi-bin/show-prensa?mes=09&ano=2004&dia=14&art=50&tit=b>.

pròpia. La més important, al nostre entendre, és que l'enumeració impedeix el caràcter ambigu d'alguna de les denominacions a què acabem de referir-nos i que tant de joc ha donat i dóna en l'àmbit polític; per contra, implica, *inevitablement*, la consideració de català i valencià com a llengües diferents. No deixa lloc, doncs, a matisacions posteriors: tan sols queda oberta la porta de la rectificació.

La rellevància i la repercussió d'aquest fet tenen també molt a veure amb l'autoria de la declaració. Es tractava, com s'ha dit, d'un ministre socialista, del mateix partit que al País Valencià ha defès la unitat de la llengua catalana, potser no sempre d'una manera prou explícita, però sí a partir d'aquell ús combinat dels termes i, sobretot, d'haver evitat sempre qualsevol referència a *català* i *valencià* com a llengües diferents. A més, cal tindre en compte que, en la legislatura en qüestió, el PSOE tenia acords de govern amb partits nacionalistes i fins i tot independentistes catalans (ERC), tant a l'Estat com a Catalunya. Aquests partits, òbviament, són fermes defensors de la unitat lingüística, cultural i en algun cas fins i tot política de Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears.

Així, és lògic que les primeres reaccions es puguin qualificar de *contestació interna*: els mitjans reporten les declaracions de les seccions valenciana (PSPV) i catalana (PSC, amb Pasqual Maragall al capdavant de l'executiu català) del partit socialista i dels partits nacionalistes que donaven suport al Govern en aquell moment. La reacció dels estaments acadèmics no es va fer esperar tampoc, en el mateix sentit de demanda de rectificació. Vegem els titulars dels dos dies immediatament posteriors a l'anunci de la declaració d'intencions d'oficialitat d'alguns dels diaris de més tirada al País Valencià i a Espanya:

«El PSPV se opone a la propuesta del Gobierno para que el valenciano sea lengua oficial en la Unión Europea» (*Las Provincias*, 14/09/04).

«El Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana ve una barbaridad separar valenciano y catalán» (*Levante*, 15/09/04).

«ERC muestra al Gobierno su irritación por pedir el uso del valenciano como lengua oficial en la UE» (*El País*, 15/09/04).

«El Govern cree preocupante que el Gobierno separe catalán y valenciano» (*La Vanguardia*, 15/09/04).

«El gobierno de Maragall, contra Moratinos por apoyar el dialecto valenciano en la UE» (*ABC*, 15/09/04).

«La petición sobre el valenciano en la UE desata un aluvión de críticas en Catalunya» (*La Razón*, 15/09/04).

En canvi, van ser els oponents polítics tradicionals al partit socialista, el Partit Popular, sobretot la seua secció valenciana, els que van felicitar el ministre per la iniciativa, en uns termes sovint ambigus, encara que no sempre. Els mitjans es van fer també eco d'això, tot i que d'una manera menys massiva que en el cas anterior. Cal fixar-se també en el fet que aquesta *adhesió de l'adversari* (en contraposició a aquella *contestació interna*) es dona a partir del dia 15, com si s'hagueren pres un dia més per a calcular la reacció:

«Camps llama a defender la propuesta del Gobierno de reconocer el valenciano en la UE» (*Levante*, 15/09/04).

«El PP intenta capitalizar la petición de Moratinos sobre el valenciano» (*El País*, 15/09/04).

«El PP presentará mociones a favor del valenciano en la UE» (*El Periódico Mediterráneo*, 15/09/04).

Es pot comprovar que les capçaleres que se solen identificar amb postures ideològiques de dreta o centredreta (*Las Provincias*, *ABC*, *La Vanguardia*) tendeixen a posar l'èmfasi en l'enfrontament intern del partit socialista i d'aquest amb el seu soci de govern, Esquerra Republicana de Catalunya. En canvi, les més pròximes al Govern de l'Estat (*El País*, *Levante*) subratllen la coincidència del PP valencià amb el Govern estatal del PSOE.

Cal destacar també un silenci: l'absència quasi total de crítica a l'opinió contraposada del PP català i el PP valencià, que contrasta amb l'explotació mediàtica que hem vist de l'alineament del PSPV i el PSC per un costat i el Govern espanyol del PSOE per un altre. L'únic d'aquests mitjans que arreplega l'opinió del PP català és *ABC*, en l'article mencionat del dia 15, en el qual s'assegura que encara que la formació «respet» la decisió de Miguel Ángel Moratinos, està «a favor de la unidad de la lengua». No obstant això, l'últim article reportat, d'*El Periódico Mediterráneo*, reproduïx aquestes paraules del president provincial del PP a València, Serafín Castellano: «[...] *somos contrarios a la unidad de la lengua, porque eso supone una vulneración de nuestro marco estatutario*».

Per a reblar el clau de les *estranyes aliances* que va produir aquest episodi, vegem un titular que sintetitza la línia *defensiva* del mateix ministre: «Moratinos dice que incluir el valenciano como lengua de la UE es un mandato constitucional» (*Las Provincias*, 15/09/04). D'altra banda, veiem com, amb tot, les línies argumentals de la defensa del valencià com a *entitat* diferenciada i com a varietat de la llengua catalana han romàs inalterades: en el primer cas es

basen en argumentacions legalistes; en el segon, s'apela a raons filològiques, *científiques*.

3. La polèmica sobre les versions de la traducció del Tractat pel qual s'estableix una Constitució per a Europa

El Govern espanyol, davant la polèmica generada, va reaccionar anunciant la creació d'una comissió al Ministeri d'Afers exteriors amb representació de les comunitats autònomes implicades i amb un assessor lingüístic, en un *clima* de consultes i contactes amb les parts.⁴ Després d'un mes de relativa calma, el 28 d'octubre el Consell, el Govern valencià, presenta la versió en valencià del Tractat pel qual s'estableix una Constitució per a Europa (TCE). En aquell moment, el debat sobre el referèndum per a ratificar l'esmentat tractat havia eclipsat la polèmica nominalista que acabem de veure, ajornada també amb la sol·licitud d'informe a les comunitats autònomes.

L'endemà mateix, el 29 d'octubre, la Generalitat de Catalunya anuncia que assumeix la versió presentada per la Generalitat Valenciana. Amb aquest gest s'aconsegueix neutralitzar per uns dies la bel·ligerància i les crítiques a la *ingerència*, de vegades qualificada fins i tot d'*imperialisme*, del Govern català respecte a l'autonomia valenciana. Es podria reportar l'afer amb la formulació més bàsica de la lògica: *si A és igual a B, B és igual a A*. Llavors, en compte d'*imposar* la seua varietat (A), *els catalans* van prendre com a pròpia l'equivalent valenciana (B). L'absència de grans titulars en la premsa conservadora espanyola i valenciana d'aquells dies és indicativa de l'agudesia de la iniciativa: desmuntava l'argumentació habitual.

No obstant això, la *pau* va durar a penes una setmana. El 4 de novembre es van presentar quatre exemplars del TCE a Brussel·les, remesos respectivament pels governs autonòmics de Galícia, el País Basc, Catalunya i el País Valencià. Encara que immediatament es va saber que els toms es van acompanyar d'un certificat que assenyalava que dos d'ells eren idèntics, amb l'única diferència que en la coberta d'un posava VA i en la de l'altre CAT, el Govern català no ho va acceptar de bon grat. El malestar es va deure a una hipotètica possibilitat de *confusió* sobre la unitat de la llengua, pel fet de presentar un exemplar amb la marca VA i un altre amb la marca CAT, tot i el certificat. El president cata-

4. <http://hemeroteca.abc.es/nav/Navigate.exe/hemeroteca/madrid/abc/2004/09/17/014.html>;
<http://hemeroteca.abc.es/nav/Navigate.exe/hemeroteca/madrid/abc/2004/09/18/013.html>.

là, Pasqual Maragall, va arribar a afirmar que aniria als tribunals contra els seus companys de partit en el Govern de Madrid per haver presentat aquests dos volums: «Maragall irá a los tribunales contra el Gobierno del PSOE por reconocer el valenciano» (*ABC*, 5/11/04).

Cal inferir, per tant, que el Govern català esperava que el Govern espanyol presentara només el volum retolat amb CAT —que sí que va assumir Balears. Però, sens dubte, això hauria creat un conflicte jurídic de difícil i llarga resolució amb el Govern valencià; d'altra banda, la possibilitat que la Generalitat Valenciana renunciara voluntàriament al *seu* volum resultaria d'una ingenuïtat tan esfereïdora que no es pot considerar com a hipòtesi. Tampoc no es va plantejar la possibilitat que la Generalitat de Catalunya i el Consell Balear assumiren, a més de la versió lingüística valenciana, també la física, el volum. Tot i que, des d'un punt de vista estrictament pragmàtic, la coherència d'aquesta tercera opció és evident, la Generalitat de Catalunya no va *poder* renunciar al valor simbòlic de presentar *el seu* volum d'un document com aquest, al qual, per cert, sí que va ser *capaç* de renunciar el Govern de les Illes Balears, en signar el volum català.

Segurament per això, per la constatació que cap altra solució no era possible, l'endemà mateix Maragall es va donar per satisfet amb les explicacions del president del Govern espanyol, José Luis Rodríguez Zapatero. Però açò no va satisfer en absolut els seus socis de govern, d'ERC. Així, el centre de gravetat de la tensió es va traslladar de l'interior del partit socialista al Govern català: «Maragall retira su pulso a Zapatero y abre una crisis en la Generalitat [de Catalunya]» (*ABC*, 6/11/04); «Carod-Rovira amenaza con bloquear los presupuestos [de l'Estat] por la polémica del catalán» (*ABC*, 9/11/04). En aquest joc de subtileces, es va mantindre allò que en el punt anterior hem denominat *estranya aliança*: el president valencià, Francisco Camps, va agrair a Rodríguez Zapatero el fet d'haver presentat finalment el text que li va remetre el seu executiu, sense fer referències al certificat.

Uns dies després, el 13 de novembre, el Govern espanyol, per mitjà de la vicepresidenta Fernández de la Vega, va afirmar en roda de premsa que el seu govern defenia «la unitat lingüística del català i el valencià», segons el criteri de la «comunitat científica internacional». Els seus socis de govern es van donar per satisfets i es va tornar a les aliances *naturals*: és el Govern valencià qui anuncia accions legals, especialment quan es fa pública la intenció d'utilitzar la fórmula «català-valencià» per a referir-se a la llengua en les institucions europees.

El tema es dóna definitivament per conclòs per part del Govern espanyol amb la presentació al Consell d'Europa el 13 de desembre de 2004 d'un memoràndum titulat *Sol·licitud de reconeixement en la Unió Europea de totes les llengües oficials a Espanya*. Per al cas que ens ocupa ací, cal destacar la referència al «primer reconeixement» que es va donar a aquestes llengües amb les traduccions del TCE que es van presentar el dia 4 de novembre, en «èuscar, gallec i la llengua que es denomina català a la Comunitat Autònoma de Catalunya i a la de les Illes Balears i que es denomina valencià a la Comunitat Valenciana».

El partit Coalició Valenciana i el Govern valencià van recórrer aquest text. En el cas del Consell, es pot afirmar que sense gaire més interès que fer aparèixer la notícia del recurs als mitjans: com que la *sol·licitud* no tenia caràcter normatiu ni jurídic, no podia ser objecte de recurs. Així ho va advertir el Tribunal Suprem al Consell més de dos anys després, quan es podia *deixar morir* la notícia amb menys polèmica (vegeu, per exemple, la p. 10 del diari *Levante* de 14/03/2007). En canvi, Coalició Valenciana no va fer cas de l'advertiment i va esperar la sentència del 19 d'abril de 2007, que va perdre, en els termes esperables de falta de fonament del recurs.⁵

4. La polèmica pel model lingüístic de la versió presentada del Tractat

La qüestió es va tancar en fals també en un altre front: el del model de llengua en què es va redactar el text del tractat. En aquest episodi, els actors varien sensiblement, ja que el protagonisme es desplaça de polítics i ideòlegs a filòlegs. Això es fa notar en la temàtica argumentativa, que, com veurem tot seguit, es podria dir que té l'origen en una certa discrepància teòrica. La qualitat de *matèria socialment sensible* inherent a la llengua n'allarga el debat fins a la ideologia, de manera irremeiable. I les repercussions que pot tenir en el camp

5. D'altra banda, no es pot dir tampoc que la qüestió de l'oficialitat de la llengua catalana en les institucions europees haja avançat prou en aquest lustre llarg. N'és un exemple el titular amb què el web de la Generalitat de Catalunya recollia la intervenció del secretari de Política Lingüística en el seminari «Diversitat lingüística: un repte per a Europa», que va tenir lloc a principi del 2010 a Brussel·les: «Bernat Joan afirma que la manca d'oficialitat del català a Europa és una anormalitat que cal corregir» (consulta: 4 de març de 2010). Sí que s'ha generat, però, un cert volum de bibliografia sobre aquest tema: per exemple, BOIX (2006), PLA (2006), PONS (2006, 2007), STRUBELL (2008). Matisa una mica el contrast entre els avanços efectius i els teòrics el fet que la mobilització popular continua activa en aquest tema, com demostra la campanya que es du a terme des de la web oficialitat.cat.

de la praxi lingüística de la traducció al català dels textos europeus s'esmentaran tot seguit.

Els arguments tenen a veure amb les funcions de prestigi i de representació que s'atribueixen usualment a les varietats estàndard. El nucli de la polèmica és la consideració diferent de determinades variants —i de les varietats de què formen part— com a pròpies o bé de la variació estilística o bé de la geogràfica. Les conseqüències d'aquesta concepció diferent han de ser necessàriament conflictives, sobretot si es barregen els criteris i es fa derivar el nivell de formalitat d'una variant de la pertinença d'aquesta a una o a una altra varietat geogràfica. És a dir, resultaran conflictives en casos com el de la llengua catalana, en el qual no hi ha una diglòssia interna generalment acceptada, segons la qual una varietat geogràfica seria la prestigiada i la font única o principal de l'estàndard en detriment de la resta.

El primer text que prenem en consideració ací és del doctor Joan Martí i Castell, que firma com a «*catedrático y primer rector de URV y pres. de la sección filológica del Institut d'Estudis Catalans*» i es va publicar en *La Vanguardia* el 22 de gener de 2005 (p. 29, secció d'Opinió).⁶ Ja el títol és prou eloqüent: «Demagogia y vergüenza lingüísticas», subratllat pel text destacat: «Con la versión catalana del tratado de la Constitución europea se ha actuado frívolamente». Quina és la frivolitat i la demagògia que produeixen vergonya i «*indignación*? Es pot resumir amb una altra citació: «*Se ha confundido el respeto a la variación diatópica con la adecuación de registro.*» Com que és plausible pressuposar un alt grau de formalitat al TCE, hem d'inferir que la *confusió* deu haver portat els traductors a *baixar* a un registre més informal en intentar usar determinades variants diatòpiques.

Ara bé, des de la mirada pròpia de la sociolingüística de la variació d'unes quantes dècades ençà, això només seria exacte si s'hagueren usat variants que en la varietat o varietats geogràfiques en qüestió foren pròpies del registre col·loquial o, si més no, poc formal. Però les variants que esmenta el doctor Martí no tenen cap marca de formalitat en l'àmbit valencià, sinó que són usades en tots els registres d'una manera prou estesa, incloent-hi l'àmbit educatiu: *seua, esta, excloga, establisca, establít, jóvens* (jòvens en el text que comentem, sens dubte per errada tipogràfica), *perjuí, vetlar*. Cal matisar que alguna d'aquestes

6. El text continua accessible en l'hemeroteca de la versió electrònica de *La Vanguardia* a l'hora de revisar aquestes línies (abril 2010): <http://hemeroteca.lavanguardia.es/preview/2005/01/22/pagina-29/33693714/pdf.html>.

variants sí que és o ha estat objecte de polèmica sobre la idoneïtat d'emprar-la en registres formals, com *esta* o *establisca*, però la major part s'usen de manera molt generalitzada en la comunitat lingüística valenciana i són reconegudes pel mateix Institut d'Estudis Catalans.⁷

No obstant això, Martí compara aquestes variants amb «frases i refranys», com ara «ésser la mare dels ous», quant a la riquesa lingüística que comporten però també quant a la seua falta d'adequació en els registres formals. Ocorre que, per definició, aquesta mena de construccions fraseològiques sí que presenten ambdós premisses, la de la riquesa lingüística i la de la informalitat. Però les esmentades ací del TCE, hem vist que tan sols es poden relacionar amb la primera premissa. Es pot dir, per tant, que la *lectura preferida* que pretén aquest text cau en la mateixa incongruència que pretén denunciar: confon la variació estilística amb la geogràfica, el geolecte amb el registre.

A partir d'ací, cal inferir una actitud lingüística, una «ideologia lingüística dominant» en paraules del mateix autor, que atorga diferents valors a les varietats geogràfiques, lluny d'aquell punt de vista neutre del variacionisme actual a què al·ludíem més amunt. El terme amb què es descriu el model lingüístic de la traducció del TCE no deixa lloc al dubte: «[...] *así no nos hacemos merecedores de que sea reconocido [el català] en la UE, sino como un patois*». Altres arguments, com la queixa als polítics catalans per no haver consultat l'Institut d'Estudis Catalans, institució competent en matèria de normativa lingüística, queden eclipsats davant l'ús d'un terme amb una càrrega despectiva tan evident.⁸

El segon text que analitzarem és clarament una resposta a l'anterior, i es focalitza precisament en aquest punt, amb el títol «El valencià és un “patués” a Catalunya?». El firmen Abelard Saragossà (professor de la Universitat de València), Jordi Davó (tècnic lingüístic de la Universitat d'Alacant) i Pere Fuset

7. En concret, es pot afirmar que almenys *seua*, *excloga* i *vetlar* són les variants d'ús quasi exclusiu entre els valencians per a les respectives variables: són comunes als models que hem anomenat *convergent* i *particularista* (vegeu la nota 2). L'expansió del model particularista (MAS, 2010) dificulta que la resta de variants que assenyala Martí es pugua considerar minoritària o marcada amb cap connotació d'informalitat per part del gruix dels valencians que són usuaris habituals de llengua escrita.

8. L'anàlisi del conflicte lingüístic català, i d'una manera tal volta més aguda en el cas valencià, s'ha fet amb una certa freqüència des d'un posicionament més *combatiu* que científic, la qual cosa ha tingut com a conseqüència l'ús de termes i arguments poc adequats per al desenvolupament del coneixement. Ho ha posat de manifest Miquel NICOLÁS (2005), i jo mateix he insistit en la necessitat d'*higienitzar* les eines teòriques i metodològiques per tal de mirar d'evitar que la posició ideològica pròpia enterbolisca la visió de l'investigador i el seu treball en l'etapa epistemològica descriptiva (MAS, 2007 i 2008).

(coordinador en aquell moment de la plataforma valencianisme.com), i va ser publicat en la web www.valencianisme.com i en el resum 486 de la llista de distribució InfoMigjorn el 7 de juny de 2005. L'article es va acompanyar d'una nota prèvia en què s'explicava que s'havia enviat a *La Vanguardia* en el mes de febrer i no se n'havia obtingut cap resposta.

Encara que, certament, la difusió de la resposta a Martí hauria estat major (i potser més lògica) si s'haguera publicat en *La Vanguardia*, una de les capçaleres més potents de l'Estat, no es pot desdenyar la que finalment va aconseguir: la llista Infomigjorn, especialitzada en la llengua catalana, té a hores d'ara més de deu mil subscriptors. A més, els firmants participen amb certa assiduitat en els mitjans de comunicació amb articles d'opinió sobre qüestions lingüístiques i polítiques del valencianisme i són prou coneguts en aquests cercles.⁹

El contraargument principal d'aquest article col·lectiu va en la línia del que ja s'ha comentat ací sobre el terme *patués*: els autors es mostren perplexos davant el seu ús per part de tan alta autoritat filològica. També podem resumir l'article citant-ne una frase: «menyspreu del valencià, lligat a una concepció centralista de la llengua». Perquè, segons aquests autors, el model lingüístic que abomina Martí és ni més ni menys que el «valencià culte», el registre als antípodes del que, segons el president de la Secció Filològica de l'IEC, dóna forma a la traducció del TCE. Interpreten, doncs, que la confusió que hem assenyalat més amunt entre variants diatòpiques i diafàsiques es deu a una diglòssia interna: en erigir la varietat central com a «estàndard comú», les altres varietats (en aquest cas el valencià) esdevenen *patués*. Com és obvi, aquesta situació és el resultat de l'absència d'un estàndard comú efectivament usat per uns i altres en la comunicació exterior o d'àmbit general (vegeu més avant).

D'altra banda, és curiós que ningú no es referira a alguns errors tipogràfics i gramaticals objectius, és a dir, que violen les normes emanades del mateix Institut d'Estudis Catalans, ratificades o adaptades per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. Cal dir que no són gaire nombrosos, però sí molt visibles. Els

9. En el moment de redactar aquestes línies, Abelard Saragossà acabava de rebre l'XI Premi d'Assaig Mancomunitat de la Ribera Alta per l'obra *El valencià de Bernat i Baldoví: del passat al futur. Ideologia i tast lèxic*. Pere Fuset és vicesecretari del Bloc Nacionalista Valencià de la ciutat de València i manté el bloc <http://blog.perefuset.com>, amb diversos centenars de seguidors. Jordi Davó, per la seua banda, gestiona el bloc titulat *El gran Duc* en <http://blogs.ua.es/davonet> i participa en diversos blocs sobre llengua i nacionalisme.

més forts es concentren precisament en l'índex: «*definició, personae* [persones], *Disposicione* [Disposicions]». El fet que no es repetisquen després en el cos del text, en els títols dels apartats respectius, podria indicar que es deuen a la mancança d'una última revisió de l'índex.

De fet, en una revisió no exhaustiva però sí prou detinguda del TCE, no hem detectat errors ortogràfics ni gramaticals forts o greus fora de l'índex, més enllà d'alguna fórmula pròpia del llenguatge administratiu poc recomanable en català, com és l'anteposició de l'adjectiu *previ/prèvia* al substantiu, en comptes de la locució *amb* + substantiu + *previ/prèvia*: «prèvia aprovació» (p. 38), «prèvia consulta» (p. 36, 74, 157...) per *amb l'aprovació prèvia, amb la consulta prèvia*. Amb tot, es pot dir que la polèmica filològica sobre la *qualitat* lingüística del TCE va obviar precisament els exemples objectius, els que *s'esperarien* dels especialistes i les institucions: els de l'índex, que és l'apartat en què una obra es presenta a si mateixa. El desplaçament del centre d'interés s'ha d'interpretar com una conseqüència més de la polarització que produeix la implicació ideològica del gremi filològic en el debat social sobre la normalització lingüística.

Encara que en aquest apartat ens hem centrat en una polèmica (pretesament) filològica, és pertinent tancar-lo reportant un fet d'índole política que exemplifica la magnitud del desconcert, de tints entre tragicòmics i surrealistes: la Generalitat Valenciana va distribuir únicament la versió en castellà del TCE. Ben mirat, però, es podria interpretar que tot plegat respon a una mateixa política de *contraplanificació lingüística*: del corpus i de l'estatus.¹⁰

5. La publicitat institucional de les eleccions al Parlament Europeu de 2009: conseqüència i precedent?

Hem començat l'epígraf anterior aplicant l'expressió *tancar en fals* a la qüestió del model lingüístic del primer document rellevant (rellevant en aquell moment...) que es presentava a la Unió Europea en català. Amb les passades eleccions europees de juny de 2009 hom va poder comprovar la poca fermesa dels passos que s'han fet fins ara, tant pel que fa al model lingüístic com, so-

10. PRADILLA (2004, 2008) aplica el terme *contraplanificació lingüística* a la gestió lingüística dels governs valencians, del PP, del 1995 ençà; terme que contrasta amb un altre no gaire més afalagador per a l'etapa del PSOE: *infraplanificació lingüística*. Les etiquetes són prou transparents perquè no calga estendre-s'hi més ací. En qualsevol cas, el lector interessat pot trobar les dades que les sustenten en les obres referenciades. El terme, aplicat al cas valencià, es pot trobar ja fins i tot en obres de divulgació sociolingüística, com en MONTOYA (2006).

bretot, al(s) nom(s) de la llengua i a les versions que cadascun d'aquests noms comporta en els textos emanats de les institucions europees.

El fet és que el Parlament Europeu va realitzar una versió en català i *una altra* en valencià de l'espot televisiu de propaganda electoral. El primer que cal fer constar és que la repercussió d'aquesta altra *traducció* en els mitjans de comunicació va ser molt menor que la dels episodis de 2004. Així, hem trobat que el 15 de maig de 2009 se'n feien ressò *El Periódico de Catalunya*, en la secció de Política, i el diari digital *Vilaweb*, en l'edició general.¹¹ En ambdós casos l'Agència Catalana de Notícies és la font, cosa que pot explicar parcialment el silenci dels mitjans d'abast estatal i valencià. També s'ha de tenir en compte l'actualitat política valenciana d'aquells dies: la citació judicial del president Camps pel cas *Giirtel* apareix en totes les portades i ocupa nombroses pàgines de tots els periòdics.

Els dos mitjans fan un tractament molt semblant de la notícia, tot i que *El Periódico* la desenvolupa una mica més. Per començar, el titular és quasi idèntic: «L'Eurocambra es gasta 6.000 euros en la 'traducció' del català al valencià de l'espot electoral de les europees» (*Vilaweb*) / «L'Eurocambra es gasta 6.000 euros a "traduir" al valencià el seu espot de televisió electoral en català» (*El Periódico de Catalunya*). S'hi destaca, doncs, la despesa i l'ús impropri del terme *traducció* aplicat a aquest cas, el qual, tancant el cercle, subratlla la falta de justificació d'aquesta despesa. Ambdós mitjans subratllen que la veu en *off* és la mateixa en les dos versions (oriental) i que l'única diferència és el canvi de dos actors per tal de canviar l'*accent*, tot i que les paraules que pronuncien són també les mateixes, com coincideixen també els subtítols per als altres quatre actors, que parlen en altres llengües.

Aquesta darrera afirmació és un punt inexacta: la versió valenciana canvia la preposició *per* per la composta *per a* davant infinitiu, i on la catalana diu i escriu *per ajudar*, *per combatre* o *per aturar*, la valenciana posa *per a ajudar*, *per a combatre*, *per a aturar*. La petita errada periodística només subratlla la gran semblança de les versions, que encara és remarcada pel fet que, segons reporta *Vilaweb*, l'espot radiofònic es va emetre al País Valencià en la versió principal... potser perquè ningú no se'n va adonar?

11. Ambdós mitjans mantenen l'enllaç permanent de la notícia en les adreces següents, el qual inclou enllaços a l'espot: http://www.vilaweb.cat/www/noticia?p_idcmp=3583821; http://www.elperiodico.com/default.asp?idpublicacio_PK=46&idioma=CAT&idnoticia_PK=612707&idseccio_PK=1008.

Quant a la causa, els dos mitjans esmenten la negativa del Govern valencià d'emetre per C9 el mateix spot que TV3 i citen unes paraules del responsable de mitjans audiovisuals de l'Eurocambra, Fernando Carbajo, que paga la pena de reproduir: «Estem obligats jurídicament a fer aquesta traducció, encara que sigui mínima i només calgui canviar una coma, ja que l'estatut valencià diu que la seva llengua es diu valencià.» Una frase tan contundent com aquesta, que situa el moll de la discussió en els mateixos termes que hem vist per a la qüestió dels noms de la llengua en les institucions europees, no va merèixer cap contestació, ni d'opinió ni molt menys de tipus legalista. Ben al contrari, els únics comentaris a la notícia en aquells dies són també molt semblants (el segon esmenta el primer, de fet) i segueixen el fil argumental de les notícies: són bromes (fàcils) sobre el sobrecost de la *traducció* consistentes a oferir-se el mateix autor per a altres de futures.¹²

No hi ha, doncs, cap apel·lació a la ciència filològica que confronte el *nom legal* de la llengua amb el seu *nom científic*, com ha estat i és costum. El més preocupant, al meu parer, és l'absència de contraargumentacions amb rerefons normatiu: cap referència ni a les sentències sobre la unitat de la llengua ni tan sols un esment, sense anar més lluny, al memoràndum sobre les llengües espanyoles a què ens hem referit en els epígrafs anteriors. Això vol dir que el document ministerial, presentat al Parlament Europeu, no té cap valor jurídic per a aquesta cambra? És de témer que si ningú no *posa en valor* el memoràndum, la doble versió de l'Eurocambra serà l'únic precedent de futures actuacions en matèria de traducció dels seus textos a les llengües europees.

6. Conclusions i propostes

El conflicte sobre el nom i l'entitat de la llengua pròpia del País Valencià es repeteix amb una periodicitat quasi estacional. La bibliografia sociolingüística l'ha qualificat, quasi tòpicament, com una desviació del conflicte lingüístic *real*: el que tracta, o hauria de tractar, de les condicions d'ús de les dos llengües oficials en aquest territori. Però més que un substitut simbòlic d'un debat pragmàtic i polític sempre pendent, observem que les repercussions de mantenir obert el debat nominalista i essencialista, a base d'ambigüitats i equilibris impossibles, són ben patents en la dimensió de l'ús del català en terres valencianes (vegeu, per exemple, Pradilla, 2004 i 2008).

12. Vegeu <http://www.vilaweb.cat/www/mailobert?id=3585301> i <http://paper.avui.cat/article/opinio/164266/servei/traduccio.html>.

Els primers passos del català en les institucions de la Unió Europea —d'ací cap allà i d'allà cap ací— han comportat el que podríem descriure com la internacionalització dels conflictes ideològics valencians sobre la llengua. Hem vist com la disputa entre els governs valencià i català, amb el Govern espanyol com a tercer en discòrdia (mai millor dit: en discòrdia ara amb l'un, ara amb l'altre), se centra en el nom de la llengua i, en un camp sembrat d'ambigüitats, afecta l'entitat d'aquesta. La polèmica sobre els models lingüístics formals del valencià no ha arribat probablement tan lluny: com a màxim, ha suposat un miratge de *catalanització* d'un conflicte valencià. Però ha fet aflorar unes posicions sobre el tipus de codificació i d'estandardització que es volen per al català que posen el dit en la nafra pel que fa a l'ús *lliure*, a la distribució per àmbits, de les variants que inclou la nostra normativa composicional i polimòrfica.

Vist des de l'angle oposat, també es pot pensar que en la mesura que el conflicte siga insostenible en un nivell més ampli i en una xarxa comunicativa més complexa, l'esperó per a solucionar-lo podria suposar un avanç per a la llengua dins la comunitat lingüística valenciana. És peremptori, doncs, arribar a consensos sobre el nom de la llengua i el model lingüístic dels textos oficials, consensos que han d'avançar en paral·lel a les propostes d'oficialitat del català a Europa (vegeu, per exemple, Pons, 2007)¹³ i no entrebancar-les. En cas contrari, és plausible pensar que les polèmiques es repetiran tan prompte com es torne a donar la possibilitat de comunicar-se en català amb les institucions de la Unió Europea o des de les institucions de la Unió Europea. Arribaríem així al darrer pas en aquesta valencianització del conflicte lingüístic a escala europea: sembla que només hi falta l'ingredient de la reiteració d'episodis i d'arguments.

Tot i l'escassetat dels avanços, cal dir que durant els darrers anys hi ha hagut també algunes propostes que podrien marcar un punt de partida, en tant que miren d'explorar els punts d'unió o, si més no, de fugir de les postures maximalistes *irreductibles* que impossibiliten l'acord i eternitzen els conflictes que entrebanquen l'ús de la llengua catalana al País Valencià i a Europa. Pel que

13. Com s'ha indicat en la nota 3, la mobilització de la societat civil continua, atès que no s'ha aconseguit l'objectiu últim de la plena oficialitat a Europa. És de justícia, però, assenyalar que els parlaments de Balears i Catalunya han portat a terme diverses iniciatives oficials els darrers vint anys, com ara la Resolució 774/VI de 5 de juny de 2001 del Parlament de Catalunya o la 359/02 de 17 d'abril de 2002 de les Balears, demanant aquesta oficialitat. A hores d'ara, l'informe probablement més actualitzat és el que es pot trobar a http://www.cercleestudissobiranistes.cat/files/pdf/contDinamicos/acords_catala_UE_CES_vfinal.pdf.

fa al nom de la llengua, s'ha esmentat més amunt la *filtració* que el ministeri espanyol va valorar la possibilitat d'usar la fórmula sincrètica *català-valencià* (o d'altres de compostes, com *catalanovalencià*, *català valencià*, *valencià o català*, *català/valencià*) per a presentar la llengua en l'àmbit exterior.

En aquest mateix sentit es va manifestar l'Acadèmia Valenciana de la Llengua en el *Dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià* (2005: 7): «[...] l'AVL considera necessari que els governs autònoms implicats, en col·laboració amb el Govern espanyol, adopten les mesures pertinents (habilitació de fórmules sincrètiques o similars, per exemple) a fi que, especialment fora d'eixe àmbit lingüístic, s'harmonitze la dualitat onomàstica del nostre idioma amb la projecció d'este com a una entitat cohesionada i no fragmentada». Aquesta mena de fórmules han fet certa fortuna, com es pot comprovar fent una recerca en Internet, tot i que no coneixem cap avanç en el camí de l'oficialitat.

També és cert que aquestes fórmules troben una gran resistència no sols entre els defensors de l'entitat *independent* del valencià com a llengua (resistència que respon a la seua lògica interna) sinó que també hi ha qui hi veu una deriva *secessionista*: un pas enrere, si es parteix de la denominació (internacional) única de *català*. No és aquest el lloc on detenir-s'hi, atés que el tema requeriria ben bé un monogràfic. Tan sols hi assenyalarem dos objeccions: primera, que la denominació *llengua catalana* no ha estat mai exclusiva de manera generalitzada ni tan sols per part dels valencians conscients de la unitat lingüística, i en segon lloc, que resulta difícil d'entendre com una formulació que inclou dos termes per a una mateixa entitat pot fer entendre que es tracta d'entitats diferenciades.

Quant a la qüestió de les versions dels textos i dels models lingüístics amb què caldria redactar-los, Brauli Montoya ha exposat recentment una fórmula que possibilitaria una única versió de textos breus.¹⁴ Es tracta, ras i curt, d'usar, sempre que siga possible, els elements neutres o comuns, no identificables com a exclusius o estereotípics d'una varietat —ni com a aliens a una altra. Així, per exemple, es tracta d'usar la segona persona del plural en possessius i en els verbs en subjuntiu abans que la tercera del singular (*la vostra referència* en compte de *la seua/seva referència*; *Disculpeu les molèsties* en compte de *Disculpe/Disculpi les*

14. El que ara exposem és un resum de les idees principals de la ponència que amb el títol «El català global» va presentar al XXII Curs de Sociolingüística de la Nucua: «Ensenyament, difusió i ús de la norma lingüística» (i 2) el 7 de novembre de 2009.

molesties). Ha exemplificat aquesta proposta refent textos reals trets de pàgines web institucionals (ministeris) i d'empreses públiques estatals (DGT, Renfe, etc.). D'altra banda, cal destacar que, tot i que l'exposició del professor Montoya deu ser la primera que se n'ha fet en seu acadèmica, com a pràctica compta amb notoris antecedents, els quals van comportar, a les acaballes dels vuitanta, l'entesa de l'Estat i les comunitats autònomes de parla catalana.¹⁵

Combinant les dos propostes anteriors, considerem plausible la redacció de textos dirigits a tot l'àmbit lingüístic seguint aquest model de *català comú* o neutre amb el rètol de *català-valencià* o similar. Això permetria una única versió sota un nom únic, que, pel seu caràcter compost, inclou les denominacions oficials i populars de la llengua en pugna permanent (n'hi ha d'altres, però senzillament no calen si no se n'ha plantejat la necessitat). Però també és evident que aquest *català comú* o convergent pròpiament dit només és possible en textos relativament breus. Per a textos extensos, creiem que l'única possibilitat és precisament l'única actuació de les que acabem d'analitzar que hem qualificat com a positiva: adoptar per a tot el territori la primera versió que es faça en català, siga amb el model lingüístic o paraestàndard que siga —sempre d'acord amb la normativa, òbviament.

Per tal que aquesta opció tinga algun èxit, caldran algunes condicions. Pot ser convenient que s'eviten els particularismes, allò més privatiu d'una varietat, però sobretot és necessari que els parlants de tota l'àrea lingüística, començant pels *cultes*, ens acostumem a llegir i a sentir textos en varietats diferents de la pròpia. En aquest sentit i a la vista del que s'ha analitzat ací, sembla que no som només els valencians els qui tenim un camí actitudinal per recórrer. No obstant això, a hores d'ara encara sembla convenient que se'ns deixi, als valencians, arribar els primers en la cursa traductora. Sense anar més lluny, en la traducció d'un document que substitueix, si fa no fa, el que hem analitzat ací: el *Tractat de Lisboa*, recentment aprovat i previsiblement prompte traduït. I si el model lingüístic acaba sent el més particularista que permet la normativa actual, prenguem-ho com un mal menor.

15. Se'n pot rastrejar algun exemple escàs en les cròniques legislatives de l'Estat espanyol que signa Joan Ramon Solé en la *Revista de Llengua i Dret*. En el número 12, de juliol de 1989, p. 249-250, trobem el report del que deu ser el primer document oficial d'aquestes característiques: el model de Registre Civil publicat en el BOE núm. 135, de 6 de juny de 1988, que es va redactar tenint «la cura d'evitar formes dialectals i regionals, àdhuc les del català central» i possibilitant així un mateix document per a les tres comunitats autònomes. Vull agrair al senyor Solé la comunicació personal de la intrahistòria de com es va gestionar la proposta de redacció d'aquest document, gestió que va ser possible per la bona voluntat de totes les parts (des de la Direcció General de Registres Notarials fins als tres governs autonòmics) i per la seua implicació personal.

Bibliografia

- ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA, *Dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià*, València, AVL, 2005.
- BIBILONI, G., *Llengua estàndard i variació lingüística*, València, Tres i Quatre, 2000³.
- BOIX, E., «El plurilingüisme europeu: una introducció», *Llengua, Societat i Comunicació*, núm. 4, 2006, p. 6-18.
- CASTELLÓ, R., «Nacionalismes i actituds lingüístiques al País Valencià: una aproximació», dins MOLLÀ, T. (ed.), *Ideologia i conflicte lingüístic*, Alzira, Bromera, 2001.
- , «Parlem valencià, però no som catalans», dins MASSIP, À. (coord.), *Llengua i identitat*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 2009.
- ESTEVE, A., ESTEVE, F. i TEODORO, M., *El nom, la unitat i la normalitat: informe sobre el reconeixement del català com a llengua oficial i pròpia del País Valencià*, Barcelona, Observatori de la Llengua, 2005.
- MAS, J. À., *Ideologia i variació lingüística: anàlisi dels models de llengua oral en una sèrie documental de la televisió valenciana* [tesi doctoral accessible en <http://www.tdx.cat/TDX-0911108-103021>], València, Universitat de València, 2007.
- , *El morfema ideològic. Una anàlisi crítica dels models de llengua valencians*, Benicarló, Onada Edicions, 2008.
- , «Les connotacions ideològiques dels models lingüístics valencians: situació actual i condicionants històrics», *Caplletra. Revista internacional de filologia*, núm. 48, 2010, p. 47-70.
- MONTOYA, B., *Normalització i estandardització*, Alzira, Bromera, 2006.
- NICOLÁS, M., «La creació conflictiva d'un debat equívoc: dades per a una anàlisi pragmàtica del conflicte lingüístic valencià», *Approaches to Critical Discourse Analysis* [publicació en CD de les actes del I Congrés Internacional d'Anàlisi Crítica del Discurs], València, Universitat de València, 2005.
- O'REAGAN, J., «El text com a objecte crític: teorització del procediment exegètic en l'Anàlisi Crítica del Discurs», dins CLIMENT, L. (ed.), *Anàlisi crítica del discurs, mitjans de comunicació i llengua*, València, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2006.
- PLA, A., «La llengua catalana a la Unió», *Llengua, Societat i Comunicació*, núm. 4, 2006, p. 51-60.
- PONS, E., «El marc jurídic de les llengües a la Unió Europea», *Llengua, Societat i Comunicació*, núm. 4, 2006, p. 19-29.
- , *El català a Europa*, Barcelona, Observatori de la Llengua, 2007.
- PRADILLA, M. À., *El laberint valencià. Apunts per a una sociolingüística del conflicte*, Benicarló, Onada Edicions, 2004.

—, *La tribu valenciana. Reflexions sobre la desestructuració de la comunitat lingüística*, Benicarló, Onada Edicions, 2008.

SOLVES, J., *El pensament nacionalista valencià. Una discussió sobre la identitat*, València, Denes, 2003.

STRUBELL, M., «La pressió social i el català a Europa», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 50, 2008, p. 203-232.

VAN DIJK, T., *Ideología y discurso*, Barcelona, Ariel, 2003.

Resumen

Los nombres de la lengua y los modelos lingüísticos del catalán en Europa. De la traducción de la Constitución europea (2004) a las elecciones de 2009

Josep-Àngel Mas Castells

El artículo analiza las polémicas sobre el nombre de la lengua y el modelo lingüístico formal que han provocado las primeras actuaciones oficiales de cierta relevancia social que han utilizado el catalán en el ámbito de la Unión Europea. En concreto, se ocupa del anuncio de demanda de oficialidad y la consiguiente traducción del proyecto de Constitución para Europa del año 2004, y de la publicidad de las elecciones europeas de 2009. El

lapso de tiempo permite comprobar que los conflictos no se han superado y, a nuestro entender, que las posibles vías de solución, para las cuales ofrecemos alguna propuesta técnica, pasan inevitablemente por un cambio de actitudes lingüísticas que tendría que empezar por los mismos gestores del hecho lingüístico en Cataluña y en el País Valenciano.

Palabras clave: lengua catalana; unidad y denominación; estandarización; lenguas oficiales de la Unión Europea.

Abstract

Names and Linguistic Models for Catalan in Europe: from the Translation of the European Constitution (2004) to the 2009 Elections

Josep-Àngel Mas Castells

This article analyzes the controversies regarding the language name and formal language model that were sparked by the first official, socially relevant acts employing Catalan within the context of the European Union. Specifically, it deals with the announcement of the request for official status and the resulting translation of the 2004 draft European Constitution, and the advertising for the 2009 European elections. The time interval

between both events makes it possible to verify that the conflicts have not been overcome, and, in our opinion, the possible avenues for a solution, for which we offer some technical proposals, must inescapably involve a change in language attitudes, a change that must be initiated by the very administrators who oversee language affairs in Catalonia and Valencia.

Key words: the Catalan language; unity and name; standardization; official languages of the European Union.